

„A kompetenciát úgy kell tekinteni, mint olyan általános képességet, amely a tudáson, a tapasztalaton, az értékeken és a diszpozíciókon alapszik, és amelyet egy adott személy tanulás során fejleszt ki magában.”
(Coolahan)

Dr. Méhes Tamás

Gondolatok a kompetenciaalapú továbbképzési rendszerről

Absztrakt

A tanulmány arra a kérdésre keresi a választ, hogy a működő közszolgálati továbbképzési rendszer milyen módon, milyen fejlesztési lépések eredményeképpen válhat kompetenciaalapúvá. A kérdés megválaszolása érdekében:

- (1) a tanulmány megfogalmazza a kompetenciaalapú továbbképzési rendszer pedagógiai koncepcióját, filozófiáját;
- (2) összehasonlító elemzéssel igyekszik feltárni a kompetenciaalapú és a jelenleg működő, hagyományos továbbképzési rendszert alkotó főbb rendszerelemeket, mint például a képzési programot, az oktatói szerepeket és életutakat, a képzési program fejlesztésének és minősítésének azonos és változó elemeit, illetve a változás eredményét;
- (3) elemzi a tisztviselő magatartás-mintázatát a kompetenciaalapú oktatási rendszerben.

Mindezekon túl pedig elsősorban felhasználói oldalról mutatja be és foglalja össze a kompetenciaalapú oktatási rendszer működését.

Alapvetés

A kompetenciaalapú fejlesztéssel kapcsolatos gondolatok egymáshoz illesztésének kiindulópontjaként a kompetencia fogalmának tisztázása, meghatározása látszik szükségesnek. Ez azonban korántsem egyszerű feladat, hiszen – egyelőre legalábbis – sem a kompetencia fogalmát, sem annak területeit illetően nincs egyértelműen körülhatárolt szakmai konszenzus. Azt sem könnyű meghatározni, hogy egy jól működő kompetenciarendszer érdekében a területek (rész és -alterületek), valamint azok tartalmi

- milyen irányban (szakismeret/ismeret/képességcsoport/képességtípus vagy feladat/feladatcsoport),
- milyen mélységben (vezetői/személyes/szakmai (közszolgálati)/ágazati/alágazati stb.),
- milyen dimenziókban (intézmény/osztály/feladatcsoport), illetve
- milyen pályaszinthez (kezdő/haladó/mester/senior) kerüljenek kifejtésre, leírásra.

Szakmai és felhasználói konszenzust élvező *keretrendszer* (kompetencia-nomenklátúra) kialakítása nélkül a mérési, tanulástámogató gyakorlatok fejlesztése, illetve a rendszerbe szervezett kompetenciafejlesztés és az emberierőforrás-menedzsment formális és informális rendszerbe illesztése egyrészt rendkívül nehéz, másrészt a fenntartási időszakban könnyen válhat ún. „kioldódó” fejlesztéssé, ami kevésbé tudja betölteni a célját, rendeltetését.

Azt mindenesetre fontos leszögeznünk, hogy a kompetencia nem szinonimája a képességnek (*skill*), hanem képesség (*ability*) a komplex feladatok *adott kontextusban történő* sikeres megoldására. A fogalom magában foglalja az ismeretek mobilizálását, a kognitív és gyakorlati képességeket, a szociális és magatartási komponenseket és attitűdöket, az érzelmeket és az értékeket egyaránt.¹

További alapvetésként rögzíthetjük, hogy a képzés *tanulástámogatást* jelent, tanuláson pedig a *kompetenciaváltozást* értjük, ugyanis a tanulási eredmény – értelmezésünk szerint – a gyakorláson múlik, a gyakorlás támogatása pedig gyakorlatokon keresztül történik. A gyakorlatok – egyesével vagy csoportba fűzve – akár modulokból álló képzési programokká szervezhetők.

A kompetenciaalapú képzési programok alapjait tehát a *gyakorlatok* jelentik. A gyakorlatok tartalma a fejlesztendő kompetencia pontos leírásából, a problémának vagy helyzetnek/kontextusnak (amelyekre a résztvevő/hallgató önállóan vagy támogatással egyedi, de tipizálható megoldást keres és alkot meg), a megoldásnak, illetve az alkotás értékelési módjának, továbbá – igény esetén – a résztvevő/hallgató és az oktató problémamegoldás közbeni cselekvésének ismertetéséből áll.

---

¹ V. ö.: OECD/DeSeCo (*Defining and Selecting Key Competencies*) program 1997-2002; Key DeSeCo publication. RYCHEN, D. S – SALGANIK, L. H. (eds.) (2003): *Key competencies for a successful life and a well-functioning society*. Göttingen, Hogrefe & Huber

Bevezető

A hagyományos továbbképzési rendszer elsősorban a reprodukálható ismeret megszerzésére koncentrál, és kevésbé tartja fókuszában a képességek fejlődését, az ún. kompetenciák gyakorlását. Noha továbbképzési programok közül már számos vezetőképzési program az ismeretátadást és a képességfejlesztést részesíti előnyben, a kompetenciaalapú nevelélmélet alapvetéseinek tisztánlátása elengedhetetlen a jövőbeni fejlesztések szakmai megalapozása szempontjából.

Az ezzel kapcsolatos elvárás két oldalról is érzékelhető. Egyrészt a tisztviselők elégedettségmérése során már többször kifejeződött az igény egy gyakorlatközpontú képzési rendszer kiépítésére. Másrészt pedig a *Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020* is a kompetenciaalapú továbbképzési rendszer létrehozásának feladatát határozza meg².

Ennek kapcsán az „*A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése*” című felhívás helyzetelemzése rámutat arra, hogy „a közszolgálati továbbképzési rendszerben a képzéstervezést nem alapozzák meg következetes kompetenciafejlesztési mérések, hiányoznak a tisztviselői előmenetel rendszerébe illesztett, képzéscentrikus tudásmérési pontok, a tisztviselők egyéni képzési igényeinek önálló azonosítását támogató kompetenciaalapú önértékelési eszközök.” Kiemeli továbbá, hogy sem a képzésfejlesztés, sem a képzési kínálat nem kapcsolódik a tisztviselői teljesítményértékelés kompetenciarendszeréhez, valamint hogy a képzési kínálat az ágazati ismeretkörök átadását favorizálja, és nem igazán hagy teret a kompetenciafejlesztésnek. Szintén problémát jelent, hogy az egyre differenciálódó munkaköri és kompetenciaigényekhez illeszkedő képesítő képzési programok (posztgraduális képzések) száma is alacsonyabb a kívánatosnál.³

A kompetenciafejlesztés – ahogyan arra tehát a *Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020* (a továbbiakban: *Stratégia*) is utal – az új közszolgálati életpályamodellben is meghatározó szerepet tölt be. A 2014 és 2020 között lezajló fejlesztési ciklusban az *általános kompetenciafejlesztés* – mint a személyi állomány horizontális mozgását

---

² *Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020*. 62., 66. o.

³ *Felhívás a közszolgálati szakemberek kompetenciafejlesztését célzó kiemelt projekt megvalósítására. A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése*. KÖFOP-2.1.1.1-VEKOP-15 6. o. <https://www.palyazat.gov.hu/kfop-211-vekop-15-a-kzszolglats-komplex-kompetencia-letplya-program-s-oktats-technologiai-fejlesztse> [Utolsó letöltés: 2017. 03. 21.]

elősegítő folyamat – különösen fontos, hiszen a közzszolgálati pályára belépés, a teljesítmény- és tudásalapú előmenetel, a munkaköralapú gazdálkodás, a közzszolgálaton belüli átjárhatóság mind-mind megköveteli a tisztviselői és a hivatásos közzszolgálati állomány tudásának komplex és folyamatos fejlesztését.

Erre tekintettel a Stratégia az új közzszolgálati életpályarendszerben a *kompetenciaalapú munkamagatartás* alapul vételét irányozza elő, amely által azon kompetenciák, képességek, készségek, jártasság és attitűd fejlesztésére kell, hogy sor kerüljön, amelyek által a tisztviselők mindennapi munkája *eredményesebbé és hatékonyabbá* válhat. Az a cél tehát, hogy azokon a területeken gyarapodjon a tudásuk, valamint azon kompetenciáik fejlődjenek, amelyek a munkakörük kapcsán az elsajátított szakmai tudásanyag alkalmazásához szükségesek és a lehető legjobb eredmény érdekében fejlesztendőek.

A kompetenciafejlesztés keretein belül követendő példaként hozza fel a máshol már alkalmazott kompetencia-keretrendszert, amelyben a tisztviselők a kompetenciák mértéke szerint kerülnek elhelyezésre, és amennyiben a közzszolgálat valamely területén igény mutatkozik az adott kompetenciával rendelkező személyre, e keretrendszeren belül alkalmazhatóvá válik. A rendszer kialakítása által az adott, releváns kompetenciával bíró személy tudása és kompetenciája határozott időre igénybe vehető, így pedig a képzési költségek számottevő csökkenése várható.

Fontos még kiemelniük – szintén a Stratégia megállapításait alapul véve –, hogy a képességekre és az ismeretekre vonatkozó, folytonosan változó követelményrendszerben a közzszolgálati tudás olyan értéket jelent, amelynek fejlesztése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a humán erőforrás képes legyen a hatékony közzszolgálatással és a szolgáltató állammal szemben támasztott elvárásoknak eleget tenni.

Mindezekkel összhangban elsőbbséget élvez egyrészt a 2010 után kialakított új kormánytisztviselői továbbképzési és vezetőképzési rendszer továbbfejlesztése, illetve intézményrendszerének megszilárdítása. Másrészt a szakmai és kompetenciafejlesztő képzési és továbbképzési programok folyamatos fejlesztése, valamint a meglévők aktualizálása-hatályosítása, a költséghatékony e-learning, távoktatási, e-vizsgáztatási stb. továbbképzési programok mind szélesebb körű bevezetése, továbbá a programirányítási és a programminősítési eljárások továbbfejlesztése jelenti a legfőbb célt.

Fejlesztendő irányt képez a jogszabályban előírt kötelező programok kidolgozása, illetve az ilyen típusú továbbképzések szervezése.⁴

---

⁴ Közzszolgálat- és Közzszolgálatfejlesztési Stratégia 2014-2020. 73-74. o.

A jelenleg működő továbbképzési rendszerben részt vevők tanulmányi eredményességének fókuszában elsősorban a program teljesítése áll, és kevés hangsúly kerül a tanulási eredményességre, az egyén fejlődésére. Az ESG 2015. évi verziója erőteljesen hangsúlyozza a tanulási eredmény és az egyéni tanulási célkitűzés kapcsolatának megteremtését – a képzési programok követelményeinek tervezésétől egészen a változatos tanulási utak támogatásáig.⁵

Mindezek alapján a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15 – *A közzolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatástechnológiai fejlesztése* című projekt megvalósíthatósági tanulmányában meghatározta, hogy milyen módon és mely tevékenységeken keresztül kíván a fentiekben megfogalmazott kihívásoknak megfelelni. Ezen fő tevékenységek összefoglalóan:

- Kompetenciaalapú programfejlesztés
- Kompetenciaalapú önértékelési rendszer fejlesztése, a képzéstervezés támogatása
- Oktatók és szakértők kompetenciaalapú fejlesztése.

Bár e tanulmány kereteit a részletes elemzés messze meghaladja, de itt kell megemlíteni azt is, hogy az NKE célul tűzte ki, hogy a képzéstervezés és az eljáráshoz kapcsolódó formadokumentumok és szakirodalmak a képzési program fejlesztőinek rendelkezésére álljanak továbbá, hogy „pilot” képzési program fejlesztése keretében a képzési programfejlesztők képzésfejlesztői kompetenciáinak fejlesztése is megvalósulhasson. Azaz a nevelésfilozófiai alapvetések implementációját aktív eszközökkel és természetesen a tárgyra visszaható módon, nem egyszeri, hanem *folyamatos önfejlődő-önfejlesztő aktusként* látjuk lényegesnek megvalósítani.

1. A kompetenciaalapú továbbképzési rendszer pedagógiai koncepciója, filozófiája

A pedagógiai koncepció definiálásához többféle modellrendszer vezethet. Ebben a tanulmányban értelmezési keretként Prof. Dr. ZSOLNAI József – a pedagógia tárgyát meghatározó – modelljét vettük alapul. ZSOLNAI szerint a pedagógia tárgya:

- érték,

---

⁵ *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area.* http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf 25. o. [Utolsó letöltés: 2017. 03. 21.]

- tanulás,
- tanulássegítés (tanulástámogatás).⁶

1.1 Érték

A továbbképzési rendszer kompetenciaalapú értékvilága egyrészt épít a *közszolgálat ismeretkörére*⁷ és a vezetői kompetenciákra – bizonyos esetekben a horizontálisan megjelenő személyes kompetenciákra –, másrészt felsorakoztatja a közszolgálati tisztviselők *munkavégzése során szükséges képességeit*, harmadsorban pedig megjeleníti a munkavégzés során elvárt alapvető, a *munkavégzéshez illeszkedő attitűdöt, magatartást*. Mindezen értékeket összességében és összefüggéseiben kompetenciáknak nevezzük.

Ehhez kapcsolódóan szükséges utalnunk az első Magyar Programra (MP 11.0) is, amely a kompetenciák pontos meghatározását a *munkaköralapú rendszer kialakításának* egyik elemeként tartotta számon, amely által valós, megalapozott *teljesítménymérési eszközök* kerülhetnek kidolgozásra.⁸

A közszolgálat és a közigazgatás szervezeti rendszerének szintjeihez és elemeihez, valamint munkaköreihez, szerepeihez *ismeretek, képességek, attitűdök és magatartások*, azaz kompetenciák rendelhetők, és onnan folyamatosan származtatandók egy ún. *kompetenciarendszerbe*.

Gondolatkísérletünkben a kompetenciarendszer a képzés tartalmát és módszertanát szabályozó eszköz, klasszikus vagy még inkább kiterjesztő értelemben *tanterv*. A curriculum-elmélet a többszintű és egymásra épülő tanterv struktúráját követi: az egymásra épülés során a tartalom egyre mélyebben kerül kifejtésre, a „legalsó” szinten már tulajdonképpen az ellenőrző feladatok találhatóak, illetve a módszertan is mindinkább közelít a részletes tanulói és tanári, oktatói tevékenység-leírásokhoz.

A szintleírás mélysége határozza meg az alkalmazók autonómiáját. Alapvetően két szélsőséges pólus lehet a leírásban: ismerünk olyan tantervet, illetve szabályozást, ahol a követelmények leírása részletesebb, és a módszertan tekintetében nyitottabb a tanterv; valamint

---

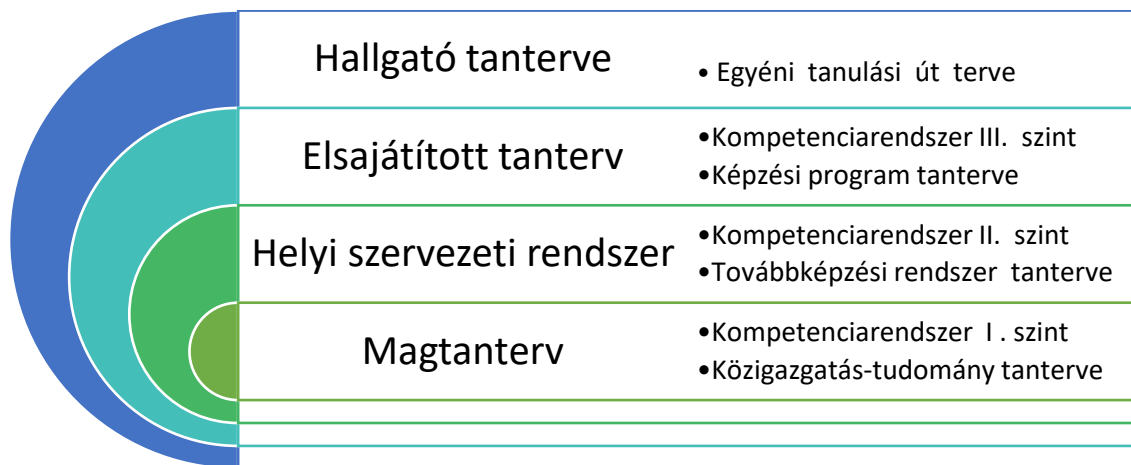
⁶ ZSOLNAI, 1996

⁷Közigazgatás, Jogrendszer, Társadalomszervezés, Közszolgálati képességek, Európai Unió és nemzetközi kapcsolatok, Közpénzügyek és gazdaság, Állami vagyongazdálkodás, Digitális állam

⁸ *Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program*. (MP 11.0) 2011. Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium 47. o.

létezik olyan, ahol a módszertani szempontból mélyebb leírás, és a tartalom csupán felszínen került megfogalmazásra. A szintek felépítése jelentősen befolyásolja a tantervre épülő programfejlesztést, illetve a program- és tantervfejlesztés kapcsolatát.

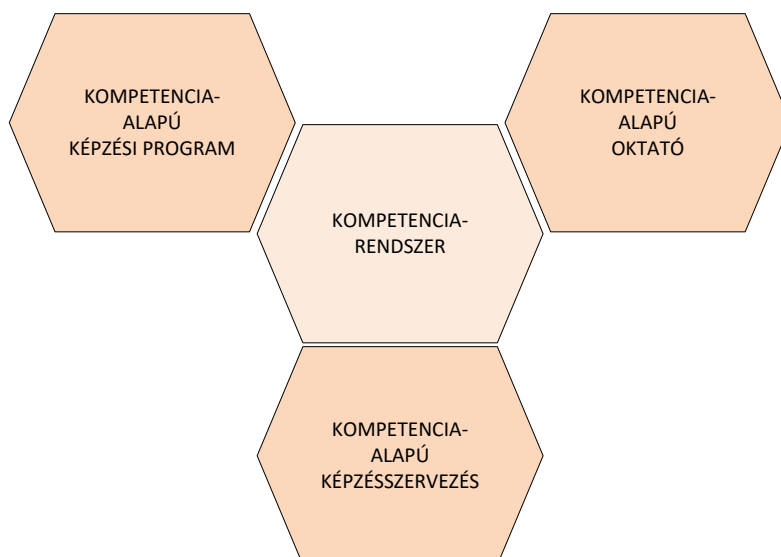
Ha egy többszörösen összetett, szintenként tagolt többszintes rendszert tervezünk, akkor fontos, hogy megfelelő figyelmet fordítsunk a szintek áttekintésének. Az első szint az ún. core curriculum: a mag- vagy alaptanterv. Az alaptantervre épül a szervezeti vagy helyi tanterv (structure/local curriculum), ami az adott képzési környezetet – esetünkben a továbbképzési rendszert – jelenti. A következő az elsajátított tanterv (achieved curriculum), amely esetünkben a képzési programok tanterveit foglalja magában. Továbbá létezik egy negyedik, ritkán emlegetett tanterv: a hallgató tanterve, amelyben összegződik a személyes elvárás a képzéssel szemben.

1. ábra: Tantervi szintek (Forrás: OROSZ Lajos)

A tantervek tartalmának minőségét jelentős mértékben befolyásolja a képzési rendszer mögött álló pedagógiai filozófia, mégpedig a kompetenciaalapú képzési rendszer filozófiája, amely megköveteli, hogy a tantervek együttesen és strukturáltan tartalmazzák a kompetenciákat, továbbá szerkezetükben és tartalmukban is kapcsolódjanak a magtantervhez.

A kompetenciarendszer belső hierarchikus rendjét és tartalmát rendszeresen érik irányítói (esetünkben kormányzati), illetve felhasználói (vezetői, munkáltatói, tisztviselői) impulzusok. Az ezekre történő reagálási képesség és annak minősége (az időbeli reagálás, a reagálás mélysége, a felsorolt elemekre való hatása, a reagálás szakszerűsége és kifejtettsége stb.) a kompetenciaalapú továbbképzési rendszer életképességének alapja.

2. ábra: A kompetenciarendszer kapcsolata a három tanulástámogató elemmel
(Forrás: OROSZ Lajos)

1.2. Tanulás

A kompetenciaalapú továbbképzési rendszerben tanulás alatt a személyiségben bekövetkező kompetenciaváltozáshoz vezető gyakorlatok sorát értjük. A képzési programok tehát mind ismeretanyagukban, mind módszereikben egyfajta *gyakorlást* hivatottak támogatni. A gyakorlatok és tevékenységek a személyes és tipikus munkahelyzetekből, a munkavégzés során előállt problémákból/helyzetekből/esetekből táplálkoznak, és ezek megoldására/kezelésére/elvégzésére irányulnak.

A folyamat fontos eleme továbbá a tanulás motivációs háttere, azaz a belső érzelmi-akarati állapot, amely a tisztviselőt arra készíti, hogy gyakorlatokat végezzen saját önfejlődése érdekében. Az önfejlődés és -fejlesztés tevékenységének érzelmi-akarati bázisa a munkafeladatok sikeres elvégzése, az eredmény pedig a belső és külső visszacsatoláson nyugvó elégedettségérzet. Az elégedettségérzet alapját képező belső és külső megerősítés elvárt aránya viszont személyiségfüggő: van, aki erőteljesebben igényli a külső visszacsatolást/elismerést, és van, aki kevésbé. Általánosságban véve azonban megállapítható, hogy a személyek önreflexiós igénye magas, ezért célszerű a belső és külső visszacsatolást praktikusán használható kompetenciaalapú önértékeléssel támogatni.

1.3 A tanulás segítése és támogatása

A tanulás segítése és támogatása

1. egyrészt az *eszközök* (képzési program),
2. másrészt a *személyzet* (oktatók, támogatók),
3. harmadrészt pedig mindezek *időben* (adott időben, állandóan/folyamatosan) *és térben* (fizikailag és virtuálisan – a személyes igényekhez igazítva) *együttes rendelkezésre állásában* ragadható meg (képzésszervezés).

A kompetenciaalapú tanulástámogatás felsorolt három elemének működése, egymásra hatása hasonló egy ökoszisztémához. A kompetenciarendszer – nomenklatúra – metaszinten elvben és tartalomban egyaránt összefogja, és érték-, valamint tartalomalapon vezérli a három felsorolt elemet. Az ökoszisztéma egyik, de talán legfontosabb sajátossága, hogy a fentebb már felsorolt okok miatt az alapját képező kompetenciarendszer – ellentétben más típusú tanulással – állandóan és folyamatosan változó. A kompetenciarendszer 3. szintje a hallgató számára nyitott, hiszen e szinten történik több, a döntését megalapozó aktus is. (Ilyen például az önértékelés, illetve a képzéstervezés.)

A kompetenciarendszer első két szintjét a hallgató közvetlenül nem tudja elérni, azok befolyásolására csak közvetett eszközök állnak rendelkezésére: ráhatni például a képzéstervezés során kifejezett igényeivel, illetve az elégedettségmérésben jelzett véleményével van lehetősége. A második szint a képzési rendszert megvalósító program fejlesztési kerete; az első szint pedig a képzési rendszert irányító program szintje.

A kompetenciarendszer a három felsorolt tanulástámogató elemmel való kapcsolatának bemutatása vázlatosan az egyes elemek – a képzési program, a személyzet és a képzésszervezés – leírásával történik.

1.3.1. A kompetenciaalapú képzési program⁹

A kompetenciaalapú képzési program szerkezetében alapvetően különbözik a tradicionális képzési programjainktól. Ugyanis az újszerű program középpontjában a reprodukcióelvű ismeretek mellett hangsúlyosan megjelennek a *gyakorlati készséget fejlesztő*,

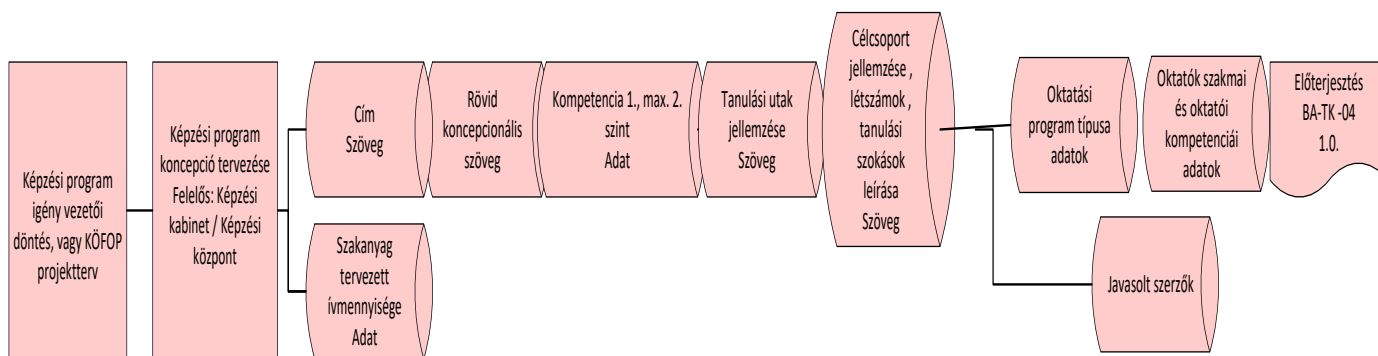
---

⁹ A közszolgálati továbbképzési rendszerben egy meghatározott ismeretanyag közvetítését célzó program, amely lehet közszolgálati vagy belső továbbképzés.

alkalmazásközpontú feladatok. A képzési program szerkezete¹⁰ is megváltozik: a gyakorlat alapvető strukturális elemmé válik, amely leckékbe szerveződik, és egyúttal kiszolgálja a képességfejlesztést, illetve a képességelismerést, -ellenőrzést, és -értékelést.

A képzési program tanulástámogató attitűdje kiemelten megjelenik az oktatói szerepek bővülésében is: a hagyományos, frontális és egyirányú oktatói szerep mellett megjelenik a *konzulens* (mentor), a *tréner* és a *coach* (tanácsadó) is mint a tanuló partnere.

A tanulás segítésének professzionális alapját az ún. képzési program fekteti le, amelynek fejlesztése több folyamatra osztható. Az első folyamat a kompetenciarendszer magas szintjén – tervezetten az 1. és a 2. szinten – zajló kapcsolatot és a képzési program tervezéséhez szükséges információkat tartalmazó *képzési program koncepcióját* eredményezi.¹¹ A képzési program koncepciójának készítési folyamatát a 3. ábra mutatja be.

3. ábra: A képzési program koncepciójának készítési folyamata

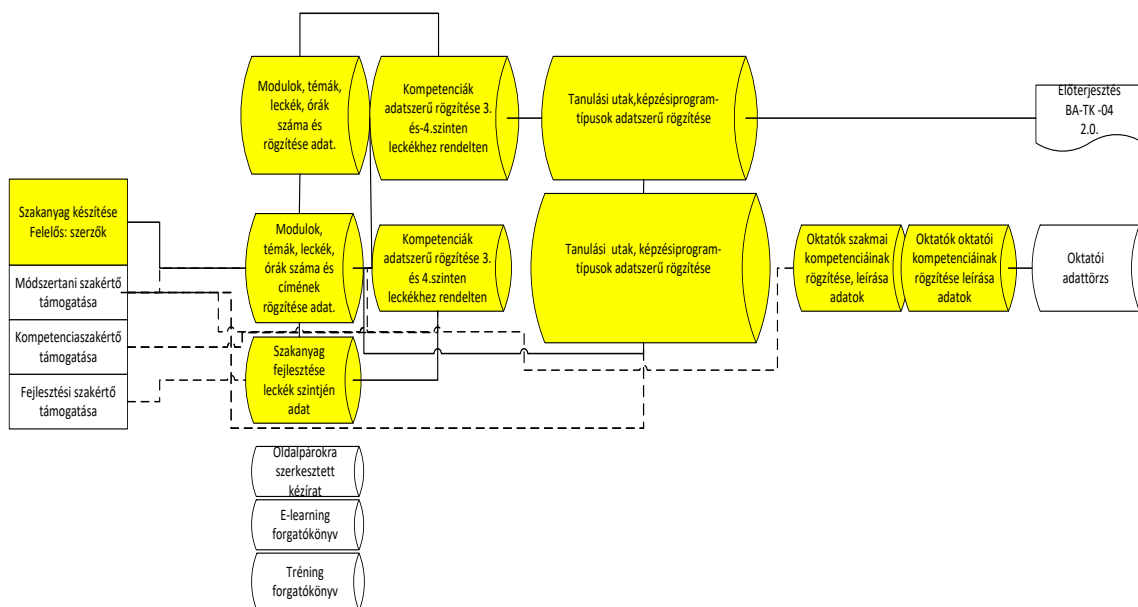
(Forrás: OROSZ Lajos: *Képzésfejlesztési folyamat. Kézirat.*)

¹⁰ A képzési program tartalomszerkezete később kerül kifejtésre; itt csak megemlítjük az elemeit: *modul, lecke, óra, gyakorlat.*

¹¹A képzési koncepció tartalma:

- A program indoklása/az elvárt oktatási változás eredményeképpen létrejött kompetenciák leírása, a kompetenciarendszerhez való illeszkedés megállapítása.
- A létrehozott és gondozott szakmai követelményrendszerhez, kompetencia-nomenklatúrához való illeszkedés.
- A képzési program során elvárt tanulási és elképzelt tanulási utak rövid jellemzése.
- A célcsoport szegmentált megnevezése, tanulási szokásainak leírása.
- A célcsoport várható létszáma.
- A javasolt tanulástámogató út, a képzési formák megnevezése/az oktatásprogram típusadatai.
- Oktatókkal kapcsolatos követelmények leírása.
- Hallgatói munkaterhelés.

A második folyamat a fenti koncepció alapján lefolytatott képzési program tervezése, amelynek eredménye a *képzési program dokumentációja*.¹² A képzési program dokumentációja a legfontosabb és „legmélyebb” kerete a tanulástámogatásnak. A képzési program tervezési folyamatát a 4. ábra mutatja be.

4. ábra: A képzési program tervezési folyamata

(Forrás: OROSZ Lajos: *Képzésfejlesztési folyamat. Kézirat.*)

Míg a hagyományos képzési program életútja a képzésfejlesztéssel kezdődik, és a javítás, valamint hatályosítás folyamataival tartja fenn minőségét/életképességét a program „kivonásáig”, a licenc megszűnéséig, addig a kompetenciaalapú képzési program esetében a minőség- vagy licencjog fenntartása nem kizárólag egyszeri vagy többszöri aktus, illetve folyamat, hanem permanens, többoldalú tevékenységcsoport.

A kompetenciaalapú képzési program során a felhasználók (és a fent kifejtett „személyzet”) folyamatosan javítják, tökéletesítik és fejlesztik a tantervet és a képzési program különböző részleteit – például új gyakorlatokat vesznek fel, próbálnak ki és rögzítenek; továbbá megfogalmazzák az új kompetenciákra irányuló igényeiket. Felmerül a kérdés természetesen, hogy egy ilyen, organikusán fejlődő tartalom esetében meddig tartható fenn az eredeti licencjog.

¹² A dokumentáció tartalmazza a képzési program koncepcióját, szakanyagát/követelményrendszerét, a tanulási és tanítási egységek (modul/lecke/gyakorlat) leírását, az eszközök, a feladat- és információhordozók megnevezését és leírását, tanulástámogató eljárások megnevezését és leírását, az ellenőrzési és értékelési gyakorlatok leírását, a személyes közreműködők kompetencialeírását, illetve igény szerint a programspecifikus felkészítő képzés és műhely leírását.

A régi licenc fenntartásáról, szintelérésről, új program alapításáról a rendszerirányítóknak kell határozniuk.

1.3.2. A kompetenciaalapú személyzet

A tanulástámogatás nélkülözhetetlen szereplője a *professzionális oktatói személyzet*. Mint azt korábban írtuk, a kompetenciaalapú oktatás oktatókról, tanárokról alkotott képe alapjaiban tér el a hagyományos tanítási-tanulási folyamatban résztvevők, segítők tanárképétől.

Ez leginkább abban ragadható meg, hogy a tanár szerepe, funkciója nem csupán az, hogy a reprodukálható tudás forrása legyen, azaz nem egy „bölcs a színpadon”, hanem – társként – sokkal inkább a tanulásszervezés és a tanulástámogatás, azaz a vezetés és a segítség a fő feladata. Másképp fogalmazva: „játékos a játékban”. Ebben az új szerepfelfogásban a didaktikai/módszertani szaktudás mellett felértékelődik az oktató lélektani, antropológiai tudása.

Itt is fontos kiemelni, hogy feltevésünk szerint a professzionális körülmények között megtervezett és létrehozott *élményszerűség* lehet a tanulási tevékenység örömforrása. A felfedező tanulás, az ún. aha-élmény annak a felismerésnek a kifejezett érzelmi nyoma, hogy az episztemikus érzet típusú tudásból/képességből ún. doxa, azaz értelmezett tudás és begyakorolt képesség keletkezik.

A hagyományos hallgatói szerepben ugyanis a hallgató passzív hallgató és csupán egy „valamit reprodukáló” ember, az új pedagógiai koncepcióban viszont már aktív cselekvő, aki konstruktív, alkotó személyiségként vesz részt a pedagógiai folyamatban.¹³

A továbbképzési rendszerben a hallgatónak még nincs lehetősége ilyen konstrukcióra, hiszen a jelenlegi rendszerszintű technológia az egyéni szükségletekre csak véletlen eséllyel reagál. Ez azt jelenti, hogy ha valakinek igénye van valamilyen programra, akkor a rendszerben ugyan adott számára a lehetőség, hogy ezt a programot megszervezze saját magának, az azonban már nem megoldható, hogy a képzési programot konstruálja akár tartalmában, akár szerkezetében.

Ugyancsak nagy változásnak mondható, hogy a hallgató tanulástámogató is lehet (a hagyományos értelemben vett oktatószemélyzet mellett): az adott tanulási folyamatban létrejövő, egymást segítő kisebb-nagyobb hallgatói csoport, az egyes területeken kiemelkedő képességekkel bíró hallgató társ/mentor vagy éppen egy adott problémát/helyzetet/gyakorlatot

---

¹³ Pedagógiai folyamat alatt a képzési program alapján végzett tanulástámogatást értjük.

jól megoldó társ is feltűnhet ilyen szerepben. Összefoglalóan: a növekvő hatékonyságú tanulástámogatás érdekében *minden résztvevő aktivizálódik*.

A személyzet (a fent alkotott definíciója értelmében) nemcsak tanul vagy tanít – azaz nem pusztán egyoldalú segítőtje, befogadója vagy passzív résztvevője a képzési folyamatnak – , hanem egyrészt alakítja azt, másrészt egyes esetekben újabb és újabb gyakorlatokkal, helyzetekkel, ismeretekkel, megoldásokkal, kompetenciákkal fejleszti a programot, vagyis biztosítja a program fentebb említett életképességét.

A hagyományos (instruktív) és újszerű (konstruktivista) pedagógia főbb különbségeit – EURELINGS nyomán – az alábbi táblázat szemlélteti:

Elemek	Instruktív pedagógia	Konstruktivista pedagógia
Tanár	Bíró, beszélő, szakértő	Edző, vezető, szakértő, tanuló
Tanuló	Passzív hallgató, reprodukáló	Aktív, cselekvő, konstruktív
Tartalom	Tantárgyakra bontott, elvont, átfogó	Integrált, több tudományterületet átfogó, autentikus
Értékelés	Szelektáló, összegző	Diagnosztizáló, formáló
Tanulási környezet	Nagyléptékű. Kevés interakció, kevés információforrás, sok utasítás.	Sok interakció
Didaktika	Didaktikai háromszög: tanár, diák, tananyag	Didaktikai sokszög: tanár, diáktárs, feladat, média, tudományterület

1.3.3. A kompetenciaalapú képzésszervezés

A személyzet említésekor kihagyhatatlan az a segítői kör, amely az adott képzési program vagy tanulási helyzet – mai szóhasználattal élve – képzésszervezője. Szerepe a kompetenciaalapú képzési rendszerben a kimondottan hozzáadottérték-alapú adminisztratív funkciók és kapacitásszervezői tevékenységek mellett a képzési körülmények gyors, adott helyzetekre történő kialakítása és a hallgatók tanulássegítése, a lehetőségek bemutatása, az igények rendszerezése és nyomon követése.

A képzésszervezés szolgálatában a valós oktatók mellett feltűnik egy alternatív személyzet: a *képzésmenedzsment-rendszer* (esetünkben a Probono) és annak önértékelő és képzéstervező virtuális felülete.

A kompetenciaalapú önértékelő rendszer – a tanterv struktúrájához illeszkedve – az adatszolgáltatástól függő mélységben ajánl fel lehetőséget a hallgatónak kompetenciái előzetes és szigorúan önkéntes vizsgálatára. Ezzel a lépéssel a hallgató már csaknem megkezdi képzését. Ugyan nem végzi el, nem oldja meg a felkínált gyakorlatokat, csak önreflexiót végez abban a tekintetben, hogy mennyire lenne képes a gyakorlatok elvégzésére, megoldására, de közben – értelemszerűen – mérlegeli, hogy a feladat milyen szintű tanulástámogatást igényelne – ezzel segítve és megalapozva a saját képzési programjának kiválasztását. A kompetenciaalapú önértékelő rendszer folyamatosan más, személyes célokból is nyitva áll a hallgató előtt.

Külön kiemelt jelentőségű a kompetenciaalapú képzéstervezés, amelyet – a tervek szerint – egy önértékelésen alapuló képzéstervezési rendszer segít majd, amely egyrészt táplálkozik a szisztémából, másrészt gazdagítja a kompetenciarendszert, harmadrészt pedig igényeket fog mintázatokként megjeleníteni. (Ami a képzési program-fejlesztők most már tág körének, illetve az oktatók szintén kitágított körének jelent fontos és értékes információt – kinek-kinek a maga szerepgazdagítása céljából).

2. A kompetenciaalapú és a tradicionális továbbképzési rendszer összehasonlító elemzése

A pedagógiai-filozófiai kifejtés során már számtalan összehasonlító állítást megfogalmaztunk, amelyek újraismertetését mellőzzük, ám produktív lehet néhány fontos elem együttláttatása.

A „kompetenciaalapúságot” alapvetően olyan kulturális váltásként, olyan új minőségként kell értelmeznünk, amely mind a képzési tartalmat (a „*Mit oktassunk?*” kérdését), mind a képzési módszertant (a „*Hogyan oktassunk?*” kérdését) érinti.

A képzési tartalom vonatkozásában talán a legjelentősebb változás, hogy az ismeretközlés és -átadás nem önmagában és önmagáért való cselekvés lesz, hanem a képességfejlesztés és a magatartásváltozás szolgálatába lesz állítva. A képzési tartalom fő rendezőelve a *cselekvés (do)* és a *gyakorlás (practice)*, melyek eredménye az *ismeret (knowledge)*. A képzési tartalom mobilitása értéként jelenik meg. Noha állandó fejlesztése szükséges, a fejlesztés mégis folyamatba ágyazottan, változatos szereplőkkel történik majd.

A képzési program fejlesztését a „tartalom uralma alól” felszabadulva az elvárt és kialakítandó cselekvések uralják, és a fejlesztők figyelme a „Mit oktassunk?” (know what) kérdésről a „Hogyan oktassunk?” (know how) kérdésre összpontosul. Azaz maga a program az ismeretanyagok mellett (azoknál nagyobb mértékben) a tanári/oktatói cselekvések terveit és a kiváltott – vagy kiváltani szándékozott – hallgatói cselekvésekhez, magatartásokhoz szükséges eszközöket és gyakorlatokat is tartalmazza.

A képzési módszertan vonatkozásában a legjelentősebb változás a hagyományos értelemben vett tanári/oktatói szerep jellemzőinek átstrukturálódása, ti. ismeretközlő pozícióját felváltja a „*tanulástámogató mellé rendelt társ*”, bizonyos esetekben pedig „*alárendelt társ*”-pozíció és az ezzel járó szerepjellemzők. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a meglévő oktatásmódszertani képességek és ismeretek automatikusan elavulnak, hanem itt is szerves fejlődésről, változásról beszélhetünk. Az oktatók – mivel formálói a képzési programoknak és a képzési helyzeteknek – folyamatosan, egymást támogatva fejlesztik képességeiket, kompetenciáikat.

A képzési módszertan tekintetében a másik jelentős eltérés, hogy a hallgató tanulási helyzethez való viszonya a motivációs bázis átalakulása következtében szintén megváltozik. Lényeges felfedezés, hogy az alapvetően a félelem- és szorongáskeltésre építő, teljesítménykényszeres motivációt felváltja a „*képes vagyok rá*” és a „*képes vagyok másoknak segíteni*” felemelő örömmérsége.

Az eddig leírtakkal összhangban a kompetenciaalapú továbbképzési rendszer koncepciójának egyes elemeit – a „tradicionalis” továbbképzési rendszerrel egybevetve – a következőképpen foglalhatjuk össze:

Elemek	Jelenleg	Jövőben
Tanulás	Ismeretek gyakorlása	Képességek gyakorlása ismeretekkel
Képzési idő	Képzésre fordított idő	Gyakorlásra fordított idő
Tanulási motiváció	Pontszerzés által motivált, szorongásvezérelt	A képzési program és az egyéni tanulási igény által motivált, örömmérsérelt
Tanulási eredmény	Képzési program teljesítése	Kompetenciaváltozás

Tanulási eredmény értéke	A pontérték alapja a képzési program jellemzőiből táplálkozik: óraszám, számonkérési típus stb.	A pontérték javasolt alapja a hallgatói teherrel és a kompetenciaváltozással arányos
Oktatói szereptípusok	Tanár, tréner, konzulens, tutor	Tanár, tréner, konzulens, tutor, online tanár, mentor
Tanulási út	A képzési programban előírtak alapján	A képzési programban előírtak és az egyéni választás alapján változatos
Oktatói jellemzők	Tanár: tudásátadó Tréner: képességfejlesztő és tanulástámogató Konzulens: tanulástámogató, tudásértelmező/-elemző Tutor: tanulástámogató, tudásértelmező/-elemző online úton	Tanár: tudásátadó Tréner: képességfejlesztő és tanulástámogató Konzulens: tanulástámogató, tudásértelmező/-elemző Tutor: tanulástámogató, tudásértelmező/-elemző online úton Mentor: tanulástámogató
Oktató fő jellemzője	Tudásforrás (kivételez a tréner)	Tanulástámogató változatos szerepben és minőségben
Oktatói életút jellemzői	Viszonylag stabil licencjog, szerepstabil, tudásfelügyelt	Mobil licencjog széleskörű szereplehetőséggel, képzési jellemzők által felügyelt
Képzési program követelményei	Elsősorban átadandó tudás köre szervezett; esetenként képességek is megjelennek	Az elméleti tudáskör mellett hangsúlyosan megjelenik a képesség és attitűd, magatartás mint követelmény
Képzési program tartalma	Tananyag/szakanyag, néhány jellemző jegy	Tananyag, szakanyag, részletes követelmények, hallgatói cselekvések, oktatói cselekvések
Képzési program szerkezete	Modul, tantárgy (abban az esetben, ha a képzési program szakirányú továbbképzés), óra	Modul, tantárgy (ha a képzési program szakirányú továbbképzés), lecke, óra és gyakorlat

Képzési program fejlesztése	Ciklikus, a fejlesztő és oktató ritkán azonos	Folyamatos, minden szereplőnek biztosított a lehetőség
Képzési program életútja	Stabil licencjog, ismeret-, ill. tudásavulás ellen felügyelt	Mobil licencjog; a képzési módszertan elavulása ellen felügyelt, változatos fejlesztési irányok; képzési jellemzők által felügyelt

3. A kompetenciaalapú képzési rendszerben résztvevő („képződő”) tisztviselő magatartásmintázata

Magatartásmintázat alatt azt a viselkedést értjük, amelyet a tisztviselő a továbbképzési környezetben előforduló tipikus cselekvéseit összegzően mutat be. Ez a magatartásmintázat pedig – a rendszer különböző elemeinek fejlesztése érdekében – a képzési rendszerben nyomon követhető és felügyelendő. A mintázatot a következőkben a képzési rendszer háttérben zajló folyamatait (programfejlesztés, -értékelés, -szervezés) nem érintő elemein keresztül kívánjuk bemutatni, amelyek a következők:

- Képzéstervezés
- Képzést megelőző cselekvések
- Képzés

3.1 A képzéstervezés folyamata

A Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1561/2015. (VIII. 12.) Korm. határozat 1. mellékletében nevesítésre került a KÖFOP-2.1.1.1. *A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése* tevékenységcsoport. Ez közvetlenül kapcsolódik a KÖFOP 2. prioritásának 1. specifikus céljához, amely a szolgáltatói szemléletű feladatellátáshoz szükséges kompetenciákat nyújtó, az életpályamodellnek megfelelő emberierőforrás-menedzsmentrendszernek a közigazgatás kulcsterületein történő bevezetéséről rendelkezik.

Az emberierőforrás-menedzsment szolgáltatói feladattámogatásának megvalósításához az egyéni igényekre építő képzéstervezés úgy járulhat hozzá, hogy:

- (1) a kompetenciamérések evolúciós lépéseit¹⁴ figyelembe véve a személyes feladatellátáshoz szükséges tudásokra és ismeretekre, készségekre és képességekre (együttesen: kompetenciákra) irányuló önértékelési eredményeket a képzéstervezés első lépcsőjeként a kialakítandó rendszer visszamutatja és megjeleníti a tisztviselőnek (illetve esetleg munkáltatójának).
- (2) a tisztviselők a mérés/önértékelés során azonosítják a meglévő kompetenciáikat, megállapítják, hogy melyeket szükséges fejleszteni, majd ennek alapján – a vezetőikkel történő egyeztetést követően – egyéni képzési tervet készíthetnek a képzési kínálat tematikus szűrése alapján. Szervezeti szinten összegzett fejlesztési igények esetén a *decentralizált képzési központok*¹⁵ nyújthatnak célzott szolgáltatást.

A képzéstervezés két jelentősen különböző magatartást képez le. Az egyik magatartásminta az, amikor egy kompetencia először lép be a rendszerbe, a másik, amikor már rendelkezésre állnak egy képzési év tapasztalatai.

A képzéstervezés során a tisztviselő a képzéstervező felületen megtekinti a strukturált kompetenciarendszert, amely – a már róla ismert alapadatok¹⁶ alapján – személyre szabott. Amennyiben a személyre szabott kompetenciarendszer nem elégíti ki a tisztviselő igényeit,

---

¹⁴ Evolúciónak tartjuk azt a fejlődési folyamatot, amelyet a már megvalósult BM ÁROP fejlesztéseinek eredményei és a megvalósuló KÖFOP Egyéni kompetenciamérési rendszer kialakítása jelent. A BM ÁROP-2.2.23-2013-2013-0001 *Közigazgatási szervek munkatársainak kompetencia fejlesztése* című projektjének eredményei:

- kompetenciaalapú teszt,
- személyiségteszt,
- szinergiateszt,
- kommunikációs stílusteszt,
- készségfejlesztő módszertanok,
- készségfejlesztő programok (amelyek már BM által minősített képzési programok).

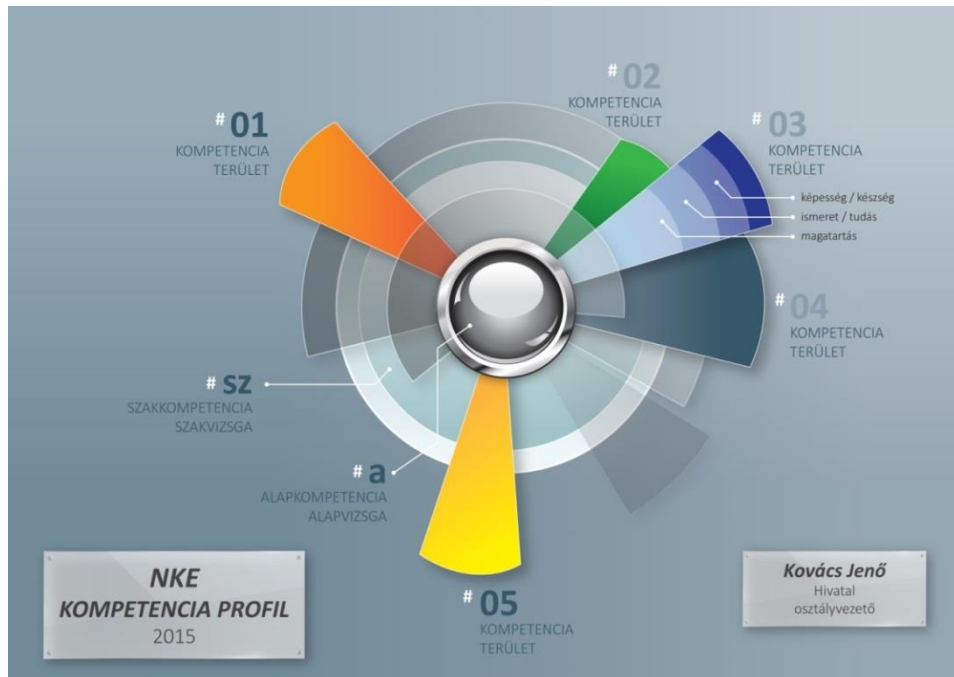
Kiemelendők továbbá:

- a) A KIH ÁROP-2.2.17 *Új Közzolgálati Életpálya* című kiemelt projektjének (dr. Hazafi Zoltán-féle) eredményei
- b) Az NKE ÁROP 2.2.21 *Tudásalapú közzolgálati előmenetel* című projektjének eredményei

¹⁵ A KÖFOP keretében történő intézkedések során jönnek létre ilyen központok.

¹⁶ Beosztás, munkakör, ágazat és alágazat, életkor stb.

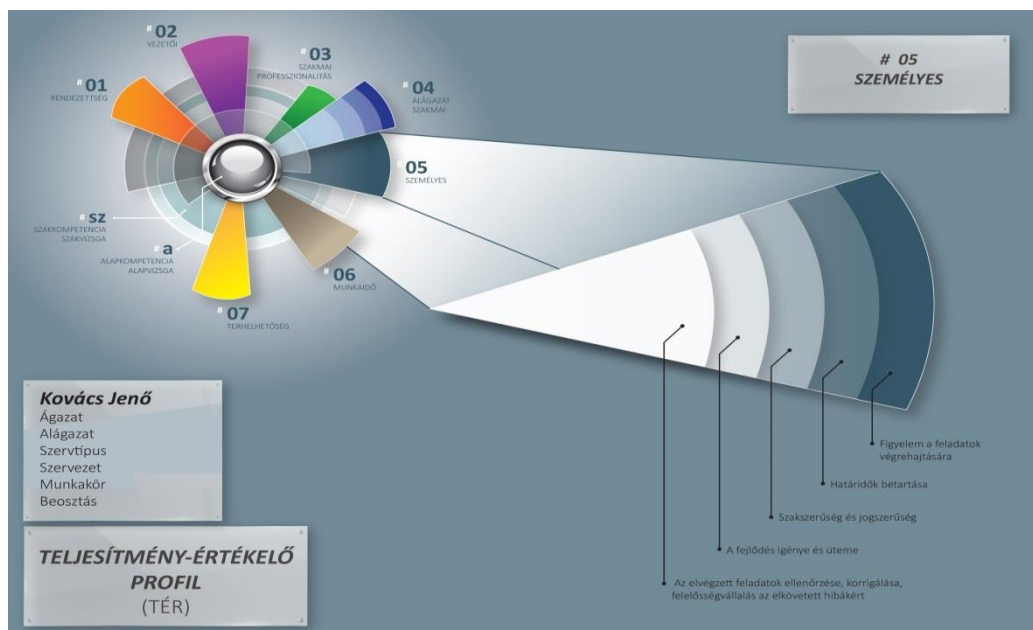
lehetősége van „felvenni” új kompetenciákat a kínálatból. Ha ezt elvégezte, megjelenik előtte a kompetenciaképe, -profilja.

5. ábra: A kompetenciaprofil megjelenése tisztviselői oldalról

(Forrás: Alapábra: U-Multirank 2015, Átdolgozás: LÁSZLÓ Zoltán – OROSZ Lajos)

A kompetenciaprofil egyes területei mögött találhatóak a (kompetenciarendszer 2. és 3. szintjén fellelhető) kompetencialeírások és a kompetencia személyes önértékelésre vonatkozó gyakorlatai. A gyakorlatok elvégzésének eredménye alapján a kompetenciaprofil személyessé válik, és kirajzolja a tisztviselőnek ajánlott képzési irányokat, illetve képzési programokat.

6. ábra: A képzéstervezés megjelenése tisztviselői oldalról 1.0. – A tervezőfelület TÉR-rel való kapcsolatának bemutatása

(Forrás: Alapábra: U-Multirank 2015, Átdolgozás: LÁSZLÓ Zoltán – OROSZ Lajos)

A tisztviselő – egyeztetve a munkáltatójával, közvetlen felettesével – megtervezi a tárgyévi képzéseit, és jelentkezik a jóváhagyott képzésekre, illetve kiválasztja a képzési programok kínálatából változatos tanulástámogató formái közül a számára legfontosabbakat. Választása kettős tartalom: a jelenléti vagy virtuális konzultáció, a tréning, valamint a frontális oktatás közül választhat.

Az a tisztviselő, aki már legalább másodjára végez önértékelést, az előző évi önértékelési eredményét megvizsgálhatja, és újabb megjelenő területeken is végezhet kompetenciamérést. (Természetesen megjelenik számára a képzési programok elvégzése utáni kompetenciaváltozási eredmény, amely a képzési programok ellenőrző gyakorlatainak megoldásából származik.)

3.2 A képzést megelőző cselekvések

A tisztviselő a képzést megelőzően hozzáférést kaphat a képzési program anyagaihoz, a követelményekhez és a szakanyagokhoz.¹⁷ Amennyiben igényli, az ellenőrző kérdésekhez is

¹⁷ Ez a jelenlegi gyakorlat szerint is megtörténhet.

hozzájuthat előzetesen, ily módon előfordulhat, hogy a program képzésének igénybevétele nélkül csak a vizsgára jelentkezik.¹⁸

Amennyiben a hallgató igényli a képzést, lehetősége van a programmal kapcsolatos elvárásait – legyenek azok akár módszertaniak, akár a szakmai igények – még a képzés megkezdése előtt jelezni a képzésben közreműködő tanulássegítő oktatónak, aki érdemben figyelembe veheti a képzésre való felkészülése során.¹⁹

A képzésszervezőkkel is kapcsolatba léphet a tisztviselő – például egyes igények, szakanyagok, vizsgázási jogosultság megszerzése érdekében.

3.3 A képzés

A tisztviselő képzésen történő részvétele az általa választott forma szerint zajlik, azaz a tisztviselőnek lehetősége van csupán önálló tanulással, minden támogatás nélkül, közvetlenül a képzés kimeneti követelményeinek ellenőrzését megtenni. A kompetenciaelismeréshez, illetve az azzal együtt járó ponthoz, kredithez így is hozzájut. A képzési pont kifejezi a kompetencia „mértékét” és a tisztviselői terhelést, valamint a rendszerterhelést²⁰, amit igénybe vett. *A kompetenciaelismeréseket együttesen nevezhetjük kompetenciaprofilnak*, amely a tisztviselő képzettsége licencének mutatója.²¹ A licenc avulása például bekövetkezhet az egyes kompetenciák meghatározásaiban végbemenő változások esetén: ekkor a tisztviselő értesítést kap arról, hogy valamelyik kompetenciája megújításra szorul.

Felmerül a kérdés, hogy egyes kompetenciák esetében legyen-e időhatárolt avulás, azaz használattól függetlenül lejár, és megújítás alá kerülhet adott kompetencia. A használatfüggő avulás egyelőre nem kivitelezhető: erre a tisztviselő közvetlen vezetője utalhat saját értékelése során.

A tisztviselő – miután részt vett a képzésen – elégedettségmérési kérdőíven fejt ki véleményét a képzéssel kapcsolatban. Magas hozzáadott értéke lehet egy hatás- és

---

¹⁸ Jelenleg ilyenre is van gyakorlat a rendszerben (ld. alapvizsga).

¹⁹ Ez a gyakorlat már létezik az alapvizsga-konzultációban, illetve van tudomásunk továbbképzési rendszerben előfordult precedensről is.

²⁰ A jelenlegi, a továbbképzési pont mögött álló algoritmus kifejezetten a programhoz és annak jellemzőihez kapcsolódik. Célszerűnek mutatkozik az algoritmust vagy egyszerűsíteni, vagy néhány új jellemzővel kiegészíteni.

²¹ A licenc-avulás természetesen nyomon követett a rendszerben.

eredményvizsgálatnak, amely – noha növeli a tisztviselői állomány munkaterhelését – a kötelező tisztviselői értékelések közé integrálható.

Összegzés

Megállapítható, hogy a kompetenciaalapú oktatásra való áttérés jelentős személyi és szervezeti változásokat igényel a továbbképzési rendszert működtető NKE-VTKI működésében és filozófiájában egyaránt. A legfontosabb lépést elsősorban a képzésfejlesztők és az oktatók képzésében látjuk. A tervezett fejlesztői és oktatói képzéseket *pilot-programfejlesztés* keretében képzeljük el. A pilot-programfejlesztés közben párhuzamosan megalkotnánk az eljárásra épített módszertani útmutatót és a kapcsolódó bizonylatokat, illetve a programfejlesztést támogató szoftvert.

A kompetenciaalapú oktatás sarkalatos pontja a kompetenciarendszer léte és tartalma, mélysége, azaz mindezen jellemzőkön túli követelményei; összességében: minősége. A kompetenciarendszer minősége komoly befolyással bír a kompetenciaalapú továbbképzési rendszer minőségére. Ennek kialakítása többlépcsős folyamat, és a kialakítása után is folyamatosan gyarapodó, felülről nyitott rendszer. A kompetenciarendszer tervezése és kivitelezése már megkezdődött. A kompetenciarendszer – mint azt fentebb is megjegyeztük – ebben az értelmezésben a képzés tartalmát és módszertanát szabályozó eszköz; klasszikus értelemben: tanterv. A kompetenciarendszert megjelenítő új adatbázis alapját az NKE kompetenciarendszere alkotja, amely adatbázis az elsajátított tanterv a programok fejlesztése során folyamatosan gyarapodik részletes kompetencialeírásokkal.

A kompetencialeírások egyrészt a képzési programjaink kimeneti követelményei, másrészt a kompetencialeírásokhoz kapcsolt, azok meglétét vizsgáló változatos gyakorlatok, a képzési programjaink önértékelési/ellenőrzési rendszerének alapjai lehetnének. Harmadrészt – feltételezésünk szerint – a kompetencialeírások („előírás” értelemben véve) értelmezhetők a kompetenciaalapú képzésfejlesztés tantervi követelményeiként, így azok alapjai lehetnek a kompetenciaalapú önértékelésnek és képzéstervezésnek, és képesek rámutatni a tisztviselő képzési igényére, végül pedig összekapcsolják az igényeket az NKE képzési portfóliójával.

Felhasznált irodalom

- *A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése. KÖFOP-2.1.1.1. Konceptió.* NKE, 2015.
- *Az Európai gyakorlathoz illeszkedő munkaerő-piaci készségigény felmérés a magyar oktatás-képzés fejlesztése szolgálatában – 2001. július-december.* In: Új Pedagógiai Szemle, 2002/2. 110-116. pp.
- BALÁZS Éva (2003): *A tanulás szervezése és az új kompetenciák.* A Nyitott iskola – tanuló társadalom című OKI-konferencián elhangzott előadás szövege. Budapest, OKI
- BÁTHORY Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák, különbségek.* Budapest, Okker Kiadó
- BÁTHORY Zoltán – FALUS Iván (szerk.) (1997): *Pedagógiai lexikon.* Budapest, Keraban Kiadó
- BOGNÁR Mária (2002): *Tanulás mindenkinek.* A tanulás fejlesztése című OKI-konferencián elhangzott előadás szövege. Budapest, OKI
- COSTA, L. A. – LIEBMAN, M. R. (1997): *Envisioning Process as Content. Toward a Renaissance Curriculum.* California, Corwin Press
- CSAPÓ Benő (2005): *A komplex problémamegoldás a PISA 2003 vizsgálatban.* In: Új Pedagógiai Szemle, 2005/3. 43-52. pp.
- CSAPÓ Benő (2004): *Tudás és iskola.* Budapest, Műszaki Könyvkiadó
- EURELINGS, A. M. C. – MELIEF, A. B. M. – PIEKENPOL, H. (2001): *Leren in een kennissamenleving. De gevolgen van de digitale revolutie voor het hoger onderwijs en de beroeps- en volwasseneneducatie in Nederland, Pre-advies ten behoeve van het project Kennisintensivering van de WRR, Den Haag. (Learning in a knowledge society. The results of the digital revolution for Dutch higher, vocational and adult education, Pre-advice for the project Intensifying Knowledge of the Netherlands Scientific Council for Government Policy)*
- *Felhívás a közszolgálati szakemberek kompetenciafejlesztését célzó kiemelt projekt megvalósítására. A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése. KÖFOP-2.1.1.1-VEKOP-15*
<https://www.palyazat.gov.hu/kfop-211-vekop-15-a-kzszolglats-komplex-kompetencia-letplya-program-s-oktats-technolgiai-fejlesztse> [Utolsó letöltés: 2017. 03. 21.]

- FELVÉGI Emese (2005): *Gyorsjelentés a PISA 2003 összehasonlító tanulói teljesítménymérés nemzetközi eredményeiről*. In: Új Pedagógiai Szemle, 2005/1. 63-86. pp.
- HORVÁTH Zsuzsa – LUKÁCS Judit: *A kétszintű érettségi vizsga*. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00091/2005-04-oy-Tobbek-Ketszintu.html> [Utolsó letöltés: 2017. 02. 08.]
- JACOBS, H. H. (1999): *Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation*. ASCD, Alexandria.
- *Jereváni kommuniké*. 2015.
- JOHNSON, D. W. – JOHNSON, R. T. – HOLUBEC, E. J. (1994): *Cooperative Learning in the Classroom*. ASCD, Alexandria
- KAGAN, S. (2001): *Kooperatív tanulás*. Budapest, Ökonet Kiadó
- *Key Competencies. A Developing Concept in General Compulsory Education*. http://biblioteka-krk.ibe.edu.pl/opac_css/doc_num.php?explnum_id=503 [Utolsó letöltés: 2017. 01. 20.]
- *Közigazgatási szervek munkatársainak kompetenciafejlesztése. 2015*. Belügyminisztérium <http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/kozigazgatasi-allamtitkarsag/hirek/kozigazgatasi-szervek-munkatarsainak-kompetenciafejlesztese> [Utolsó letöltés: 2017. 01. 09.]
- *Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia 2014-2020*.
- *Learning for Tomorrow's World. First Results from PISA 2003*. <https://www.oecd.org/edu/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/34002216.pdf> [Utolsó letöltés: 2017. 02. 08.]
- LETSCHERT, Jos (2004) (ed.): *The integrated person. How curriculum development relates to new competencies*. <http://doc.utwente.nl/93594/1/Introduction%20YB%204%20The%20Integrated%20Person.pdf> [Utolsó letöltés: 2017. 01. 10.]
- *Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program*. (MP 11.0) 2011. Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
- MIHÁLY Ildikó (2003): *Még egyszer a kulcskompetenciákról*. In: Új Pedagógiai Szemle, 2003/6. 103-112. pp.
- MIHÁLY Ildikó (2002): *OECD-szakértők a kulcskompetenciákról*. In: Új Pedagógiai Szemle, 2002/6. 90-99. pp.

- MOLNÁR Gyöngyvér (2003): *A komplex problémamegoldó képesség fejlettségét jelző tényezők*. In: Magyar Pedagógia, 2003/1. 81-103. pp.
- MOLNÁR Gyöngyvér (2004): *Problémamegoldás és probléma alapú tanítás*. In: Iskolakultúra, 2004/2. 12-19. pp.
- NAGY József (1996): *Nevelési kézikönyv személyiségfejlesztő pedagógiai programok készítéséhez*. Szeged, Mozaik Oktatási Stúdió
- NAGY József (1996): *Nevelési kézikönyv*. Szeged, Mozaik Oktatási Stúdió
- NAGY József (2000): *XXI. század és nevelés*. Budapest, Osiris Kiadó
- *Nemzeti alaptanterv. 2003*. Oktatási Minisztérium, 2004.
- *Nemzeti alaptanterv*. Művelődési és Közoktatási Minisztérium, 1995.
- *OECD/DeSeCo (Defining and Selecting Key Competencies) program 1997-2002*; Key DeSeCo publication.
- PESCHAR, J. L. – WASLANDER S. (1995): *The relevance of CCC in International Education Indicators. Draft Version and Outline for general Assembly*. Lahti (Finland)
- PÓLYA György (1969): *A gondolkodás iskolája*. Budapest, Gondolat Kiadó
- PÓLYA György (1967): *A problémamegoldás iskolája*. Budapest, Tankönyvkiadó
- *Problem Solving for Tomorrow's World. First Measures of Cross-Curricular Competencies from PISA 2003*.
<https://www.oecd.org/edu/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/34009000.pdf> [Utolsó letöltés: 2017. 02. 08.]
- RANSCHBURG Ágnes (2004): *Az iskolák értékelési-mérési gyakorlata és a kompetenciák*. In: Új Pedagógiai Szemle, 2004/3. 52-68. pp.
- RYCHEN, D. S – SALGANIK, L. H. (eds.) (2003): *Key competencies for a successful life and a well-functioning society*. Göttingen, Hogrefe & Huber
- SCHÜTTLER Tamás (2005): *”Az új érettségiben nem a kétszintűség jelenti az igazán újat, hanem a tudás alkalmazása.” Szerkesztőségi beszélgetés a próbaérettségi tapasztalatairól*. In: Új Pedagógiai Szemle, 2005/2. 45-57. pp.
- *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf 25. o. [Utolsó letöltés: 2017. 03. 21.]
- *The definition and selection of the key competences. Executive Summary*. <http://www.oecd.org/dataoecd/47/61/35070367.pdf> [Utolsó letöltés: 2017. 02. 02.]

- *The PISA 2003. Assessment Framework – Mathematics, Reading, Science and Problem Solving Knowledge and Skills.*
<https://www.oecd.org/edu/school/programme-for-international-student-assessment-pisa/33694881.pdf> [Utolsó letöltés: 2017. 02. 02.]
- VASS Vilmos (2005): *Nemzetközi folyamatok a programfejlesztésben.* In: Új Pedagógiai Szemle, 2005/3. 28.-33. pp.
- ZSOLNAI József (1996): *A pedagógia új rendszere címszavakban.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó

Ábrák

1. ábra: *Tantervi szintek* (Forrás: OROSZ Lajos)
2. ábra: *A kompetenciarendszer kapcsolata a három tanulástámogató elemmel.* (Forrás: OROSZ Lajos)
3. ábra: *A képzési program koncepciójának készítési folyamata.* (Forrás: OROSZ Lajos: *Képzésfejlesztési folyamat. Kézirat.*)
4. ábra: *A képzési program tervezési folyamata.* (Forrás: OROSZ Lajos: *Képzésfejlesztési folyamat. Kézirat.*)
5. ábra: *A kompetenciaprofil megjelenése tisztviselői oldalról.* (Forrás: Alapábra: U-Multirank 2015, Átdolgozás: LÁSZLÓ Zoltán – OROSZ Lajos)
6. ábra: *A képzéstervezés megjelenése tisztviselői oldalról 1.0. – A tervezőfelület TÉR-rel való kapcsolatának bemutatása.* (Forrás: Alapábra: U-Multirank 2015, Átdolgozás: LÁSZLÓ Zoltán – OROSZ Lajos)